

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Російсько-українська війна ставить перед сучасною дипломатією складні виклики щодо досягнення безпеки України. Саме дипломатична площина має поставити завершальну крапку в цій війні, не зважаючи на те, закінчиться вона перемогою України, укладенням мирного договору чи капітуляцією ворожої країни.

Головним завданням дипломатії залишається донесення достовірної інформації про перебіг подій на території, де ведуться військові дії. Активна пропаганда та дезінформація російської сторони ускладнює досягнення зазначеної мети. Україна досі вимушена відбивати не лише військові, а й дипломатичні атаки.

Російсько-українська війна, яка триває другий рік поспіль, привертає увагу не тільки українських науковців, але й закордонних експертів: П. Баєва, Г. Гранта, М. Карпентера, Д. Кулеби, Е. Міхти, Н. Мюлдера, Т. Снайдера, Д. Фріда та інших.

У науковій розвідці визначимо стратегічні напрями української дипломатії в початковий період війни, а також проаналізуємо її прорахунки та здобутки щодо наближення України до перемоги.

Наша держава в 2022 році вступила у війну, не маючи чіткого уявлення про те, за яким форматом РФ може вдатися до подальшої ескалації конфлікту на Донбасі та за його межі. Розгортання російських військ поблизу кордонів України та навчання «Захід-2021» вказували на широкомасштабний воєнний наступ, проте ні США, ні Захід не були впевнені, що росія вирішила захопити Україну.

Ентоні Блінкен, держсекретар США, наприкінці листопада 2021 року зауважив: «Я не можу говорити про наміри Росії. Ми не знаємо, які вони» [3].

Захід та Україна надалі дотримувалися стратегії «стримування рф» за допомогою комплексного тиску: дипломатичного, політичного й економічного. Також стратегія включала перелік конкретних потреб для зміцнення української армії. Разом із тим було визначено три головні напрями діяльності української дипломатії на 2022 рік: по-перше, пошук союзників, по-друге, санкції, по-третє, зброя.

Пошук союзників було спрямовано на політичну підтримку з боку основних євроатлантичних партнерів, проте НАТО та ЄС заявили, що Україні не надаватимуть військової допомоги, а допомагатимуть фінансово і дипломатично. Джо Байден також наголосив, що не посилатиме американських військовослужбовців до України.

Міністр закордонних справ Д. Кулеба досить чітко зазначив дипломатичну поведінку України за цих умов: «Ми маємо поводитися дуже обмірковано і демонструвати стримування, як би складно це не було... Україна не планує будь-яких провокацій чи ескалацій, щоб вирішити конфлікт на Донбасі. Ми вкладаємо всі сили в політичне і дипломатичне вирішення конфлікту» [2].

Українське керівництво розраховувало на дипломатію як на основний засіб нейтралізації загрози широкомасштабної воєнної агресії, не зважаючи на нарощування російських військ на кордоні з Україною та побудову з їхнього боку двох ешелонів армійської ланки. Водночас Д. Кулеба повідомив, що «теперішня ескалація є не просто системною, а й наймасштабнішою за останні роки». Глава МЗС підкреслив, що «вихід із цієї ситуації – в дипломатії» [4].

На той час західні партнери та США вже відкрито попереджали українське керівництво про план рф щодо повномасштабної наступальної операції задля захоплення більшої частини території України та повалення чинної влади. «Воєнна кампанія, як повідомляє німецьке видання «Bild», мала складатися з трьох фаз: окупації півдня України з Криму; захоплення північного сходу з переходом кордонів Харківської та Луганської областей і далі просуванням до Дніпра й Полтави; наступу на Київ із півночі» [5].

На жаль, «українська влада розцінила ці повідомлення як дезінформацію. Міністр оборони України Олексій Резніков визначив нарощування і

перегрупування російських військ на цих стратегічних напрямках як «стрес-тест» для українського суспільства» [1]. Ця позиція призвела до тяжких наслідків. Україна виявилася неготовою до оборони. Военний стан увели тільки тоді, коли рф масовано вдарила ракетами по всій території нашої країни. Це дало змогу російським військам у перші дні війни захопити переважну частину Харківської, Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей і блокувати такі великі міста, як Харків, Київ, Суми, Чернігів і Маріуполь.

Упевненість українського керівництва, що повномасштабного вторгнення не буде, призвела до того, що не було зроблено належних кроків щодо побудови надійної оборони країни. Влада розраховувала тільки на «маленьку війну» з росією на Донбасі. Готувалися, на жаль, до такого сценарію лише Збройні сили України. Це посилює переконання рф в незахищеності кордонів та великих адміністративних центрів України.

Досвід ведення гібридної війни на Донбасі та в Криму впевнив путіна в низькій боєздатності ЗСУ. Російська армія перевищувала ЗСУ в рази, а військове керівництво психологічно і організаційно, на думку кремля, було не підготовлене обороняти країну. «путін вважав, що українське суспільство позитивно сприйме «руський мір», а російських військовиків уважатиме своїми «визволителями», бо ми ж «братній народ». Реакція Заходу повинна була обмежитися «глибокою стурбованістю» і невтручанням у «спеціальну воєнну операцію» росії, як це було неодноразово продемонстровано, починаючи з п'ятиденної російсько-грузинської війни 2008 року» [5].

Після падіння Києва та придушення опору української армії війська рф планували захопити великі міста України, де мали з'явитися проросійські політики, які б установили б у містах проросійську владу, потім домовилися би про капітуляцію та здали їх російським окупантам. Так великі міста України «в мирний спосіб» перейшли б під контроль ворога. Проте реальність виявилася зовсім іншою: українці вирішили відстоювати себе і кордони рідної країни.

Отже, стратегічні напрями української дипломатії в початковий період війни, мали свої значні прорахунки, проте проведений нами аналіз підтверджує важливість дипломатичної роботи під час війни. Для сьогодення завданням для

сучасної української дипломатії – і надалі послаблювати вплив ворога на міжнародній арені та ізолювати його від міжнародної підтримки. Робити все можливе для зміцнення антипутінської коаліції. І найважливіше – переконувати світ у неминучості перемоги України та потребі надання їй військової допомоги.

Список використаних джерел

1. Нежигай І. Резніков: росія своїми діями влаштувала стрес-тест для України, ЄС і НАТО. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1953961-reznikov-rosiya-svoyimi-diyami-vlashtovala-stres-test-dlya-ukrayini-yes-ta-nato> (дата звернення: 28.11.2023).

2. Панфілович О. Кулеба: Українським військовим наказали не реагувати на провокації бойовиків. URL: <https://babel.ua/news/62752-kuleba-ukrajinskim-viyskovim-nakazali-ne-reaguvati-na-provokaciji-boyovikiv> (дата звернення: 28.11.2023).

3. Росіяни можуть зайти до України з Криму, сходу та Білорусі: Bloomberg опублікував дані розвідки США. URL: <https://tsn.ua/politika/rosiyani-zahodyat-v-ukrayinu-z-krimu-shodu-ta-biloru-si-bloomberg-opublikuvav-dani-rozvidki-ssha-1915201.html> (дата звернення: 28.11.2023).

4. У МЗС відреагували на загострення конфлікту на Сході України: Кулеба зробив заяву. URL: <https://aspi.com.ua/news/politika/u-mzs-vidreaguvali-na-zagostrennya-konfliktu-na-skhodi-ukraini-ku-leba-zrobiv-zayavu#gsc.tab=0> (дата звернення: 01.12.2023).

5. Bild розповів про можливі сценарії вторгнення РФ в Україну. URL: <https://dilo.net.ua/novyny/bild-rozpoviv-pro-mozhlyvi-stsenariyi-vtorgnennya-rf-v-ukrayinu> (дата звернення: 28.11.2023).